

GONG-GONG : Toespraak namens Arbeiderstak 9 Junie 1989

Sy Edele Minister A. Hendrickse, Sy Edele Ministriëlle Verteenwoordiger Mn. J. Scholtz, agbare Dr. I. Essop ons plaaslike L.P., U geürde gades, Mn. die Seremoniemeester, dames en here. Dit skep vir my groot vreugde om op hierdie historiese dag in die lewens van hierdie eenvoudige plaasmense ook in beskeidendheid hierdie bydrae te lewer.

Ek waardeer ook die vertroue wat die Voorsitter van die Arbeiderstak Gong-Gong Mn. Filemon Chabalala in my gestel het om hierdie toespraak te lewer.

Die gemeenskap van Gong-Gong is 'n baie dankbare gemeenskap. Uitermate dankbaar want as persone soos sy agbare Dr. I. Essop, sy Edele Mn. D.M.G. Curry en die Ministersraad van die Huis van Verteenwoordigers nie vir ons in die bresse getree het nie, was Gong-Gong vandag geskiedenis soos Distrik Ses. Laat my toe om kortliks die omstandighede wat destyds geheers het, weer in herinnering te roep en te probeer skets, dan kan u miskien 'n idee kry van die gevoel van redeloosheid, onbeholpenheid, magteloosheid, frustrasie, paniek en soms ook woede wat hom meester van ons gemaak het. Woede nie soseer teen die bewerkers van onheil teenoor ons nie, maar veral woede teenoor onsself wat toegelaat het dat as gevolg van ons dwarstrekery, nalatigheid en traak-my-nie-agtigheid ons self die klimaat geskep het wat geleei het tot ons onderdrukking.

Hierdie gebied word al sedert die vroegste bekende geskiedenis deur Nie-blanke bewoon. Die naam Gong-Gong het niks te make met die ontdekking van diamante in die laat negentiende eeu nie. Dit kom vanaf klanknabootsing van die geluid van die waterval deur die vroeëre bewoners. Die mense het die gebied sorgeloos en vredesaam bewoon tot in die 1970's. Sedert die midde sewentigs is hierdie idilliese bestaan egter wreed versteur toe die plaas onder nuwe bestuur kom. Nuwe kampe word gespan wat die mense in werklikheid al langs die rivier vas druk met byna geen weiding vir hul vee nie. Die term "plakker" word algemeen rugbaar en niemand is meer seker oor sy verblyf nie.

Toe die plaas later weer ander huurders kry was die spreekwoordelike vet binne-in die vuur. Veebesit word verbied en sommer so nou en dan word gedreig hoe die vee geskut gaan word. Eenslag is 'n paar mense se vee ook al kom oplaai. Einde ten laaste het die polisie persoonlik die mense kom kennis gee oor die verbod en die spêrdatum vir die verwydering van die vee vanaf die plaas. Gelukkig kom Mn. Meylahn van die Berlynse Sending die inwoners te hulp en kon hulle die vee oorjaag na Waldeck's Plant.

Toe die Mynkommissaris en die Diamant-Speurtak die toneel betree, het die aanslag toegeneem in intensiteit. Almal wat die gebied betree, selfs boorlinge wat elders gewerk het en kinders wat by hulle ouers vir 'n heen-en-weertjie kom kuier het, moes 'n permit hê. Veral Saterdagmiddae en Sondagoggende moes jou permit, of jou woon-en werkerspermit byderhand wees. "En nocht was't het einde niet." Op 'n reënerigeoggend 9 September 1985, word die eerste paar gesinne "forcefully removed" uit Armmanskoppie en Gong-Gong. Paniek heers- links enregs trek inwoners - Ja, liever 'n "sink shanty" in Barkly-Wes "met rus daarby" as 'n redelike gerieflike modderhuis in Gong-Gong "met getwis". En toe/...

En toe ... amper soos Totius in sy gedig "Ag sy het nie gesterwe nie"
"En toe ... dit was my hart te groot ... En toe ... sy dood"

Nee, O! Nee: In April 1986 ontvang Mr A.J. Jood (Oom Joe) 'n brief van sy Edele Mr D.M.G. Curry (Minister van Plaaslike Bestuur, Behuising en Landbou)

Wat hom in kennis stel dat die aankoop van die plaas Gong-Gong vir die Bruingemeenskap so te sê gefinaliseer was. Verskoon my allegorie, dit mag soos heiligkennis klink maar "die volk wat in duisternis wandel, het 'n groot lig gesien".

Ten aan hore van hierdie skaar mense wens ek namens die inwoners van Gong-Gong ons innige dank oor te dra aan Oom Joe (wat tans buite hoop siek lê na 'n ligte beroerte aanval op 86 jarige ouderdom) Dr. Essop, ons staatmaker Mr D.M.G. Curry, Eerwaarde Allan Hendrickse en die Ministersraad van die Huis van Verteenwoordigers vir dit wat hulle aan ons en ons kinders gedoen het. God seën u.

Sy Edele Minister Hendrickse, aagbare Mr Scholtz en Dr. Essop en nou mag ons ondankbaar klink, maar as die kind nie huil in die karos nie, dood hy van die honger. Daarom moet u ons tog hartlik verskoon dat ons nog na alles wat u alreeds vir ons gedoen het, nog die vermetelheid het om u verder met ons probleme te beswaar.

1. Geordende bewoning van Gong-Gong

Ons besef terdeë die finansiële implikasies verbonde aan die skepping van 'n infrastruktuur vir die aanlê van 'n woongebied en dat dit in die heersende finansiële toestande van ons land onbesonne sal wees om op beide Longlands en Gong-Gong dorpe aan te lê. Te oordeel egter aan die vasberadenheid waarmee die mense bly aanbly het op Gong-Gong, nieteenstaande die uiterste onsekerheid en probleme sal u besef dat hierdie bittereinders nooit die plek sal wil verlaat nie. Die inwoners wil u daarom vriendelik versoek om die uitgee van erwe op Gong-Gong goedgunstig te oorweeg sodat hulle op 'n meer geordende wyse kan woon en hul wonings oprig.

2. Die stuk grond tussen die Nasionale pad en die treinspoor.

Hierdie grond word tans verhuur aan 'n persoon wat nie 'n inwoner van Gong-Gong is nie. Sy okupasie is strydig met die voorskrifte van die tender wat huurders beperk het, slegs tot inwoners van Gong-Gong. Ons vra dat die huurkontrak so gou doenlik gekanselleer moet word en dat die stuk grond in erwe verdeel word sodat meer inwoners van Gong-Gong daar kan huur of koop.

3. Gong-Gong Blok B

Hierdie stuk grond wat aan 'n blanke behoort lê dwarsoor die Gong-Gong gebied. Alhoewel die Ministersraad alreeds vantevore besluit het om nie hierdie stuk grond te koop nie, wil ons u tog weereens nederig versoek om dié besluit in heroorweging te neem.

4. Inwoners van Waldeck's Plant

Ongeveer 177 mense bewoon hierdie plaas wat aan die Berlynse Sending behoort. Tydens vloede is hulle totaal afgesny van noodsaaklike lewensmiddelle en dienste. Ons vra dat daar ook vir hulle op Gong-Gong of op Longlands vir woonplek voorsiening gemaak word.

5. Daarstelling van 'n Junior Primêreskool

Sedert 1983 (na die afbrand van die skoolgebou) word die kinders van Gong-Gong en Waldeck's Plant per bus na Barkly-Wes vervoer. Destyds wou die staat nie die risiko loop om 'n gebou daar te stel nie.

Huidiglik het sake baie gunstig verander en die oprigting van 'n skool, al bestaan dit net uit mobiele eenhede sal baie help om die ongerief van veral die skoolbeginners en kleinerkinders, wat soms donker al hul huise moet verlaat om die busse te haal, verlig. Dit sal ook beter skoolbywoning verseker en vroeë skoolverlating kortwiek. So 'n skool is 'n onmisbare noodsaaklikheid vir 'n gemeenskap soos dié van Gong-Gong.

Mnr die Seremoniemeester , Sy Edele Minister Allan Hendrickse, Agbare Mnr. Scholtz en Dr. Essop, eregaste, dames en here nogmaals baie dankie vir die voorreg wat u my so goedgunstig gegun het om my klaag te kla. Ek dank u.

MNR. E.J. DAMCENSE